Han Gorgels

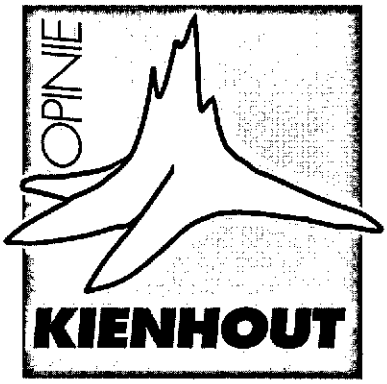

Een goed 1996: voorspoedig met af en toe een rampje

Zo, hè hè. Weer een natuurbeschermingsjaar achter de rug. Want u wist het misschien niet, maar 1995 was weer eens zo'n themajaar van 'iets'. Dat iets was dus natuurbescherming. Iets van gemerkt? Ik ook niet. Om maar niet te spreken van een echte verandering in het terreinbeheer. Het is nog altijd schoffelen voor orchideeën in plaats van met behulp van natuurlijke processen stabiele natuurgebieden laten ontstaan. Voor de natuur een jaar van niets dus. De natuurbeschermingsclubs zijn blijkbaar te druk met leden en fondsenwerving. En dat kunnen ze. Ledengroei als nooit tevoren. Als het terreinbeheer eens net zo vooruit zou gaan! Misschien moet de afdeling terreinbeheer maar eens in de leer bij de ledenwervers.

Na een mislukt 'Natuurbeschermingsjaar' 1995, zou ik 1996 willen uitroepen tot 'Natuurrampenjaar'.

Want vaak zorgen rampen sneller voor verbeteringen dan extra aandacht van een themajaar. Zo lieten de Egyptenaren de Hebreeuwse gemeenschap pas vrij, nadat ze de Farao ervan hadden kunnen overtuigen dat de platen te maken hadden met hun gevangenschap. En zelfs na de vrijlating bedacht de farao zich nog eens. Wateroverlast zorgde ervoor dat de Hebreeërs inderdaad bevrijd werden.

Een ander voorbeeld is de dijkverzwaring in Nederland: jarenlang is er tegen aangehikt, maar in 1995 is het dijkverzwaringsplan al voor een groot deel uitgevoerd. Daarvoor moest wel eerst een groot aantal mensen geëvacueerd worden met de daarbij behorende onkosten. Of de jongens en meisjes beleidsmakers nu ook al zover zijn dat ze begrijpen dat je in uiterwaarden niet bouwt moet nog blijken.

Aan het enorme mestoverschot wordt nu paal en perk gesteld, nog lang niet wat het zijn moet, maar er gebeurt tenminste iets. Dreigende vervuiling van drinkwater helpt om beleidsmakers iets aan het mestoverschot te laten doen. Blijkbaar zijn grote, kleine of bijna-rampen handig om veranderingen mogelijk te maken. Als de aanwezigheid van hebreeërs iets te maken lijkt te hebben met plagen die je overkomen, stuur je ze weg. Tegen overstromingen bouw je dijken. Als mest het grondwater vervuilt, produceer je minder mest.

Deze Kienhout schreef ik tussen Kerst en Nieuwjaar. Tijd van wensen en dromen. En als rampen en rampjes in staat zijn om mensen besluitvaardiger en rationeler te maken, dan heb ik nog wel een paar droomrampjes.

Zo hoop ik op een paar plantenziektes. Ziektes die vernietigend werken op zorgvuldig door mij uitgezochte planten. Planten die onze terreinbeheerders ten onrechte het gevoel geven dat ze op de goede weg zijn. Ziek mogen worden Engels raaigras, het enige gras dat tegen ons intensieve weidebeheer kan. Pijpestrootje dat op natte minder bewerkte terreinen groeit en Bochtige smele dat hetzelfde op droge gronden doet. Een spectucalaire ziekte in mais, douglas en fijnspar lijkt mij om uiteenlopende redenen ook wel iets. Van die rampen dus. Met als gevolg een weidebeheer met kans voor meer planten dan de genoemde grassen. Geen mais meer. En geen bossen meer met bomen die vernietigend werken op bijna alle ander leven.

Maar waar heb ik het eigenlijk over? Toch niet over groene jongens en slim op rampen reageren? Het kerstdiner moet me naar het hoofd gestegen zijn. We hebben immers al heel wat ervaring met 'rampen' en natuurbeheerders.

Een rupsenplaag op de Veluwe, nu alweer een paar jaar geleden, had bijna geleid tot het inzicht dat de monocultuur van grove den en bochtige smele misschien toch niet de ideale manier van bebossing van onze zandgronden is. Jammer genoeg hebben alleen de zwijnen er destijds van genoten door van de rupsen te smullen. Er is toen wel een clubje wetenschappers bij elkaar geweest om te bekijken hoe het nu verder moest met het rupsje. Ze waren het over veel oneens behalve over hun gemeenschappelijke hoop dat het dier nog vele jaren de Veluwe zou 'teisteren'. Een interessant onderzoeks-object. Maar de rups liet het al snel afweten.

De iepziekte had ons ook op weg kunnen helpen. Iepen hebben geen last van deze ziekte. Er zijn er genoeg die overleven. Meestal in struikvorm, maar dat zal de iep een worst wezen. Omdat wij de soort vooral als boom belangrijk

vinden, is er een probleem. We ruimen de iepen die tegen iepziekte kunnen op (wilde struikvormige iepen) om de iepen die niet tegen iepziekte kunnen (de bomen) in stand te houden.
Bospest verspreidt zich het best in verstoorde grond. Dus hebben we jarenlang de wildgroei ervan bestreden door ze met wortel en al te verwijderen en daarmee de bodem juist zaai- en stekrijp te maken voor bospest.
De ijzel in Noord-Nederland, alweer een paar jaar geleden leverde een grote hoeveelheid (voor veel leven belangrijk) dood hout op. De eerste reactie van bosbouwers en natuurbeschermers was om het allemaal op te ruimen. Kosten destijds geraamd op 80 miljoen gulden. Volgens mij is dit geld nooit uitgegeven. En is de natuur nu slechter af?

We weten ondertussen dat stormen vooral verwoestend werken op bossen met bomen van gelijke leeftijd. Dus, denk je, zal er in Nederland wel niet meer massaal gekapt en aangeplant worden. Ondanks het feit dat ik niet meer actief ben binnen de Stichting Kritisch Bosbeheer word ik nog regelmatig opgebeld door mensen die precies dat in een bos in hun omgeving zien gebeuren. Grote ingrijpende gebeurtenissen (vaak rampen genoemd) hadden allang tot het inzicht kunnen leiden dat alle beheer dat gewild of ongewild tot monocultures leidt, onmiddellijk moet worden gestopt. Maar ik heb de indruk dat terreinbeheerders te groen zijn voor snelle en slimme besluitvorming.

BERICHTEN

Mangrovebossen

Euroconsult, een dochteronderneming van de Heidemij en Grontmij gaat de door de oorlog sterk aangetaste mangrovebossen in de Mekong Delta in Vietnam herstellen. Het project, dat in samenwerking met de Vietnamese provinciale bosbouwdiensten zal worden uitgevoerd, wordt gedeeltelijk gefinancierd uit een schenking van het Programma Milieu en Economische Verzelfstandiging (MILIEV) van de Nederlandse overheid. Het MILIEV verstrekt, via de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO), schenkingen waarmee door het bedrijfsleven voorgestelde en uitgevoerde investeringen gericht op verbetering van het milieu gedeeltelijk worden gefinancierd. Het project in de Mekong Delta heeft een looptijd van drie jaar. Het ontwikkelen van nieuwe management-methoden voor de nieuw aan te planten en nog aanwezige mangrovebossen vormt een belangrijk onderdeel van dit project.

Europese bosbeleid beoordeeld door WNF

Het Wereld Natuur Fonds bracht onlangs het Rapport Europees Bosbeleid uit. De voornaamste conclusie uit dat rapport luidt dat de Westeuropese landen geen ernst maken met bosbeleid, waardoor zij de kwaliteit van hun bossen in de waagschaal stellen. Het WNF is van plan een dergelijk rapport jaarlijks uit te gaan geven om zo de Europese landen bij de les te houden. De beoordeling van het WNF is gebaseerd op vijf criteria: de omvang en kwaliteit van beschermd bosgebied, het bosbeheer, de praktijk van herbebossing, de schade aan bossen als gevolg van luchtvervuiling (CO_2, NO_x) en de consumptie van houtprodukten.
Hoewel Nederland, samen met Zweden, goed scoort, vindt het WNF dat geen reden tot juichen. "Nederland en Zweden zijn eenoog in het land der blinden". De gemiddeld betere score van Nederland is voornamelijk te danken aan het feit dat er goede informatie en kennis op het gebied van bosbescherming beschikbaar is. Daarnaast is Nederland een van de weinige landen waar ook daadwerkelijk beleid is geformuleerd. De relatief goede score van Nederland gaat echter in rook op wanneer de laatste gegevens over het CO_2 beleid worden meegenomen. Met het huidige pakket maatregelen is een reductie van de CO_2-uitstoot met 3 % onhaalbaar, volgens het WNF. Wanneer dit in de conclusie meetelt, dan zou Nederland slechts een matige score behalen.
In het rapport zijn 13 lidstaten beoordeeld op hun bosbeleid. Daaruit blijkt dat er in Europa nauwelijks sprake is van beschermde natuurlijke bossen, dat plannen voor bosbescherming ontbreken en dat er totaal gebrek is aan informatie over de kwaliteit en omvang van natuurlijke bossen. Bossen met een gevarieerde flora en fauna waar de mens zo min mogelijk ingrijpt dreigen van de kaart te verdwijnen, aldus het rapport. Op dit moment resteert in Europa nog slechts 1% ongerept bos.
De waardering voor de diverse landen zegt niets over de kwaliteit van de bossen; de beoordeling in het rapport gaat over de inzet en het beleid van de verschillende landelijke overheden.
Het rapport is verkrijgbaar bij het actiecentrum van het Wereld Natuur Fonds, tel. 030-6937333.